

Govor prvog zamjenika visokog predstavnika Donalda Haysa na ručku sa predstavnicima američke Privredne komore

Dame i gospodo,

Zadovoljstvo mi je biti ovdje. Danas bih želio da govorim o poslovnom okruženju u BiH. Znam da se radi o temi o kojoj svi intenzivno razmišljamo. To je pitanje koje konstanto zaokuplja moju pažnju.

Želio bih započeti tako što ću pomenuti pozitivne stvari. Stanje se popravlja u zemlji i poslovno okruženje se poboljšalo – ne samo u manjem ili zanemarljivom omjeru, već u znatnoj mjeri što olakšava poslovanje u zemlji, te otvaranje novih preduzeća i stvaranje novih radnih mjesta.

Da pogledamo neke značajne aktivnosti

- posao je u toku na racionaliziranju i moderniziranju carinske službe u sklopu nove Uprave za indirektno oporezivanje
- U toku su pripreme za uvođenje PDV-a, vjerovatno do kraja 2005. god.
- Uskoro će biti uspostavljeno 15 poslovnih vijeća diljem zemlje koja će se baviti slučajevima stečaja, provođenjem odluka donesenih u parničnim postupcima i drugim pravnim pitanjima koja se odnose na poslovanje.
- Zakoni koji se trenutno nalaze u parlamentarnoj proceduri ili koji se uskoro trebaju uputiti u parlamentarnu proceduru su sljedeći:
 - Zakon o registraciji preduzeća koji će racionalizirati i standardizirati postupak

- registracije preduzeća na cijeloj teritoriji BiH
- Zakon o nabavci koji će kodificirati i urediti postupke nabavke i riješiti uveliko prisutan i štetan problem “namještenih” tendera
 - Zakon o računovodstvu i reviziji koji će uspostaviti okvir za uspostavljanje evropskih standarda za računovodstvo i reviziju u BiH, te uspostaviti neovisnu komisiju koja će vršiti nadzor ove profesije
 - Zakon o javnim preduzećima koji će kodificirati upravljačku strukturu javnih preduzeća u BiH
 - Zakon o investiranju javnih sredstava, koji će ograničiti ekstravagantnost kojom su neki direktori javnih preduzeća do sada dijelili zajmove i poklone svojim prijateljima
 - Zakon o stečaju – o kojem će Parlament Federacije raspravljati danas poslijepodne – koji će unijeti život u proces privatizacije i sačuvati radna mjesta kao dio tog procesa.

Ovu su samo neki primjeri zakona koji sada prolaze kroz politički sistem a koji će značajno poboljšati poslovno okruženje u BiH.

A tu su i druge aktivnosti koje obećavaju. Do kraja ovog mjeseca, kao što većina vas zna, u sklopu redovnih sudova početak će raditi 15 novih privrednih vijeća. U ovim vijećima rade eksperti za poslovno pravo; njihov zadatak je da smanje veliki broj neriješenih poslovnih predmeta te da uspostave sistem u kojem će se moći očekivati da privredni sporovi realno budu riješeni u toku određenog broja sedmica ili mjeseci a ne godina. Ovo ima očite praktične prednosti za preduzeća – kao i drugu vrstu prednosti: vremenski period koji je potreban da se registira preduzeće i vremenski period koji je potreban da se dobije sudska odluka u vezi sa poslovnim sporom su dva od najčešće korištenih barometara koje koriste potencijalni investitori kada ocjenjuju poslovno okruženje

neke zemlje. U oba ova slučaja će se bh. barometar uskoro pomjeriti sa tačke "burno" na tačku "umjereno".

Trebao bih istaći da je uspostavljanje ovih vijeća uključilo značajne pripreme i rad u zakonodavnom smislu. Kantonalni Zakoni o sudovima i Zakon o sudovima RS su izmijenjeni i dopunjeni u oktobru 2002.godine. Entitetski Zakoni o parničnom postupku i Zakoni o izvršnom postupku su donešeni 2003. god. i njihovo implementiranje se pomaže preko projekta koji finansira USAID a koji je usmjeren na jačanje okruženja povoljnog za investitore i zajmodavce (FILE). Uz to, Zakon o stečaju i likvidaciji RS je donesen 2002. god. a Zakon o stečaju i likvidaciji Federacije donesen je 2003.god. Ovaj proces pokazuje da je uz kontinuirani angažman međunarodne zajednice (Zakoni o sudovima su prvobitno bili izmijenjeni i dopunjeni Odlukom visokog predstavnika) i uz jasne prednosti koje će se ostvariti na kraju, moguće proizvesti pozitivne promjene u BiH.

Još jedna stvar koja često odvraća investiranje u zemlju jeste stanje internog duga u zemlji. Do sada ovo je bila kao neka vrsta tajne ove zemlje koja nije trebala da se pominje. Organi vlasti BiH imaju unutrašnje obaveze u iznosu većem od 20 milijardi KM. Ovo je bio "albatros" oko vrata svakog zvaničnika zaduženog za izradu realne ekonomske strategije. Ali sada su entitetske vlade i državna vlada usaglasile plan kojim će se voditi u cilju rješavanja ovog duga, uspostavljajući sistem isplata koji će prednost dati prvo najugroženijoj kategoriji društva, i efikasno uklanjajući ovo pitanje sa spiska glavnih prepreka za kontinuirani ekonomski razvoj.

Ulažu se također veliki naponi od strane međunarodne zajednice u saradnji sa sve tri vlade kako bi se deblokirao proces privatizacije koji je do sada dao samo skromne ekonomske koristi ali koji bi mogao djelovati kao veliki dodatni poticaj za ekonomiju ukoliko bi se pravilno vodio.

I, naravno, Buldožer inicijativa vodi "ofanzivu" protiv besmislene birokratije u BiH koja je prepreka razvoju više od godinu i pol dana, i ostvarila je impresivne rezultate. U toku Faze I doneseno je 50 reformi; 50 novih reformi se sada provodi u sklopu Faze II, a Faza III upravo treba da otpočne. I ono što je važno jeste činjenica da je proces Buldožer uspostavio dijalog – koji, praktično govoreći, nije ranije postojao – između poslovnih ljudi u BiH i političkih struktura, dijalog između onih koji donose zakone i propise i onih koji moraju da žive sa posljedicama istih.

To su dobre vijesti.

Ovo je od suštinskog značaja; mnogo toga je novo; i mislim da je važno da se ova poruka prenese.

Međutim, nemam osjećaj – i interesira me da saznam kakva je ocjena prisutnih u ovoj prostoriji u vezi sa ovim pitanjem – da poslovni ljudi u BiH – poslovni ljudi iz inozemstva i poslovni ljudi iz BiH – imaju apsolutno povjerenje da se situacija promijenila, da je BiH istinski otvorena za poslovanje.

Ovdje bih rekao – izmjerite ono što je urađeno nasuprot cinizma koji sam primjetio prije dvije godine kada sam vam svima rekao kako će se stvari promijeniti. Morate pokloniti povjerenje i pridružiti se nastojanju da se promijeni ova ekonomska realnost. Jasno mi je da ova zemlja neće doživjeti ekonomski uzlet osim ako njeni političari ne počnu shvaćati da je globalna ekonomija jedno krajnje konkurentno mjesto. Možda se takvo shvaćanje već počinje širiti. Ali jednako tako, ova zemlja neće osigurati ekonomski uzlet osim ako njeni poslovni ljudi ne počnu vjerovati da BiH ima prirodno mjesto u toj žestoko konkurentnoj globalnoj ekonomiji. Ja često u javnosti kritikujem političare zato što ne uspijevaju da agresivno nastupe i osvoje investicije (investicije vam neće same doći, vi morate izaći i dovesti investicije kući). Ali se pitam da li su sami poslovni ljudi u BiH bili dovoljno agresivni u ovom

pogledu – da li postoji vizija među mnogim poduzetnicima i direktorima da ova zemlja ne samo da može postati samoodrživa u ekonomskom smislu već da može uraditi i mnogo bolje od toga – da može prosperirati. Ona može postati bogata u vremenu jedne generacije.

Dopustite mi samo da kažem da sam se nedavno susreo sa nekim od 1.400 poljoprivrednika na zborničkom području, i ono što oni sami rade kako bi unaprijedili poljoprivredu je fenomenalno. Takva vrsta kontinuiranog odvažnog ekonomskog zamaha potiče iz odgovarajućih uslova, ali isto tako potiče i iz odgovarajućeg mentalnog sklopa – morate imati povjerenja.

Ono što je potrebno jeste nova svijest. Smatram da je ista već očigledna u nekim drugim dijelovima ovog regiona. Što se prije proširi na BiH, utoliko bolje. Možda jugoistočna Evropa može slijediti uspješni model jugositočne Azije, koja je iz stanja relativne ekonomske zaostalosti u 1950-tim i 1960-tim godinama (opterećena nemirima u regionu i konstantnim oružanim konfliktom) prešla na period hiper-razvoja u 1980-tim i 1990-tim godinama.

Jugoistočna Evropa može zauzeti prosperitetno mjesto u globalnoj ekonomiji i BiH može biti prethodnica u tome, ali samo ako postoji povjerenje – među poslovnim ljudima kao i među političarima.

Znam da su neki od vas, ako ne i svi, skeptični. Činjenica je da su za neke od zakona koje sam pomenuo bili potrebni mjeseci da pređu put do njihovog usvajanja – a u nekim slučajevima za to nije bilo potrebno mnogo. Jedna stvar koja ozbiljno nedostaje kod ljudi u BiH zaduženih za donošenje odluka jeste osjećaj za urgentnost.

Ali sada se nalazimo u fazi nove politike – Studija izvodljivosti i članstvo u Partnerstvu za mir su se udružili kako bi usredotočili pažnju političkih struktura. Ove strukture shvaćaju da reforma nije opcija već nužnost i budući

su NATO i Evropska komisija ucrtali jasan put koji se mora slijediti, rastuće opredijeljenje za reforme se usmjerava u konkretan i koherentan zakonodavni program.

Salžem se sa vama: ovo se ne odvija dovoljno brzo, niti se dešava ni sa približno potrebnom količinom energije – ali se dešava. Postoji pomak i moramo pokušati da taj pomak pretvorimo u zamah.

Poslovni ljudi mogu pomoći da se to uradi, stvarajući osjećaj poslovnog povjerenja koji će se prenijeti i na političku klasu. Već postoje uspješne priče – preduzeća koja su se podigla, očistila prašinu sa sebe i osigurala kontinuirana i profitabilna tržišta, unutar i van BiH za svoje proizvodne linije. To je trend koji bi se trebao bolje bilježiti. Postoji svaki razlog za zabrinutost kada je u pitanju stanje bh. ekonomije – ali isto tako postoji svaki razlog da se vjeruje da bi, ukoliko se provedu reforme koje se sada promoviraju, ekonomija BiH mogla uskoro da krene ka stvaranju prosperiteta.

Danas, apelujem na svakog od vas da odvojite jedan trenutak u vašim dinamičnim životima i promijenite nešto u ovoj zemlji. Identificirajte prepreku koja postoji za poslovanje, prenesite to našim koordinatorima iz Buldožer inicijative, i govorite novinarima o dobrim i lošim vijestima koje se tiču ekonomije. Mora postojati pritisak javnosti za promjene ukoliko želimo da se promjene dese.

Hvala vam.